

ימי הפסח צריכים הכנה דרבה

שפת אמת: גדול המשתוקק אל המועדות.	תולדות יעקב יוסף: צריך האדם ליזהר מגאווה ומהענווה שיש בה חימוץ.
מגן אברהם: הכנה לפסח ע"י ליבון עצמו.	הרה"ק אלעזר בהרה"ק אלימלך מליז'ענסק: כל השנה מוטרד כלל ישראל בהכנות לפסח.
מגן אברהם: לטהר קודם שיספרו שבחי ה'.	בית אהרון: קבלת קדושת החג תלוי בהכנה.
קב הישר: יש להיזהר שלא להכניס ריב ורוגז בהכנות לחג.	אוהב ישראל: הכנה למצווה כמו המצוה עצמה.
שם משמאל: לימוד הלכות פסח בחודש ניסן.	תפארת שלמה: הכנה דרבה להיות בעצמו מקום קדוש להכניס בו המצה.
בית אברהם: להתפלל קודם שיהיה במעט אמת.	תפארת שלמה: מצוות הפסח צריכין הכנה.
הרה"ק מהרי"ד מבעלזא: מה יפו פעמיך בנעלים.	הרה"ק מרוזין / צמח צדיק: צריך לשוב בתשובה לפני פסח.
הרה"ק אברהם אלימלך מקארלין: הכנה לפסח בלימוד ה'מגן אברהם' 'של"ה הק' 'מהר"ל'.	מעדני שמואל: ע"י לימוד הלכות פסח ניצל מהשאלות.
משנה שקלים פ"א מ"ג מכ"ה אדר: ממשכנין על השקלים עיי"ש.	מנחם ציון: בהזמנה תליא מילתא לקדש לבו.
עבודת ישראל (פר' החודש): ...כמו כן ממשכנין ומניחין את קדושת חג הפסח על ישראל בעל כרחם מחמשה ועשרים באדר.	עבודת ישראל: קדושת החג יחול עלינו כפי ההכנה.

ימי היצולא

תקכ"א: הרה"ק אברהם גרשון בהר"ר אפרים זי"ע מקיטוב, גיס הבעש"ט זי"ע.
תרצ"ה: הרה"ק בצלאל יאיר בהרה"ק יחיאל דציניגר זצוק"ל מאלכסנדר.

מישניות - מסכת פסחים

ד השוחט את הפסח על החמץ, עובר בלא תעשה. רבי יהודה אומר, אף התמיד. רבי שמעון אומר, הפסח בארבעה עשר, לשמו חיב, ושלל לשמו פטור. ושאר כל הזבחים, בין לשמן ובין שלא לשמן, פטור. ובמועד, לשמו פטור, ושלל לשמו חיב, ושאר כל הזבחים, בין לשמן ובין שלא לשמן, חיב, חוץ מן החטאת ששחטה שלא לשמה:

פירוש ר"ע מברטנורא

ד. השוחט את הפסח על החמץ. כלומר ובשעת שחיטה היה חמץ ברשות השוחט או אחד מבני חבורה, אפלו לא היה החמץ בעזרה: עובר בלא תעשה. דלא תשחט על חמץ דם זבחי (שמות לד). ואין הזבח נפסל: אף התמיד. של בין הערבים דערבי פסחים ששחטו על חמץ, שהיה חמץ ברשות השוחט או המקריב, עובר בלאו, דדריש זבחי, המיוחד לי, והוא התמיד, ואין הלכה כרבי יהודה: רבי שמעון אומר הפסח בארבעה עשר. ששחטו על חמץ, לשמו חיב, משום לא תשחט על חמץ, דפסח פשר הוא ושחיטה ראויה היא ושמה שחיטה: שלא לשמו פטור. דפסול הוא ושחיטה שאינה ראויה היא ולא שמה שחיטה: ושאר כל הזבחים. ששחטו בארבעה עשר אחר חצות על החמץ: בין לשמן בין שלא לשמן פטור. ואף על פי שכשרים הן כדתנן כל הזבחים שנוזחו שלא לשמן כשרים וכו', אף על פי כן פטור, דכתיב זבחי זבחי שני פעמים, לא תשחט על חמץ דם זבחי ולא תזבח על חמץ דם זבחי (שם כג), ולמאי הלכתא פלגינהו רחמנא ולא כתב זבחי בחד קרא והכל במשמע בין פסח בין שאר זבחים, לומר לך בזמן דאיכא זבח דהיינו בארבעה עשר דאיכא פסח לא מחיב אשאר זבחים, ובזמן דליכא זבח כגון בתוך הפסח מחיב אשאר זבחים אם שחטן על חמץ: ובמועד. בתוך הפסח, אם לשמו שחטו לפסח על החמץ: פטור. מלא תשחט, דפסח שלא בזמנו לשמו פסול, והוא לה שחיטה שאינה ראויה: שלא לשמו. אלא לשם שלמים: חיב. דלהכי קאי והוא לה שחיטה ראויה, וחייב משום לא תשחט, בהדי לאו דלא ירצה ולא ימצא: ושאר כל הזבחים. שנוזחו בתוך המועד על חמץ: בין לשמן בין שלא לשמן חיב. דקרא אשאר זבחים נמי אזהר: חוץ מן החטאת ששחטה שלא לשמה. דפסולה היא, משום דכתיב בשחיטתה חטאת היא, היא ולא הנשחטה שלא לשמה:

חק לעיסן

כ"ה אדר

מסכת פסחים

ה הפסח נשחט בשלש כותות, שנאמר ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל, קהל ועדה וישראל. נכנסה בת הראשונה, נתמלאת העזרה, נעלו דלתות העזרה. תקעו והריעו ותקעו. הכהנים עומדים שורות שורות, ובדיהם בזיכי כסף ובזיכי זהב. שורה שפלה כסף כסף, ושורה שפלה זהב זהב. לא היו מעורבין. ולא היו לבזיכין שולים, שמא יניחום ויקרש הדם:

ו שחט ישראל וקבל הכהן, נותנו לחברו וחברו לחברו, ומקבל את המלא ומחזיר את הריקן. כהן הקרוב אצל המזבח זרקו זריקה אחת בנגד היסוד: ויצתה בת ראשונה ונכנסה בת שניה. יצתה שניה, נכנסה שלישית. במעשה הראשונה כך מעשה השניה והשלישית. קראו את ההלל. אם גמרו שנו, ואם שנו שלשו, אף על פי שלא שלשו מימיהם. רבי יהודה אומר, מימיהם של בת שלישית לא הגיע ל"אהבתי כי ישמע ה'", מפני שעמה מעטין:

פירוש ד"ע מברטנורא

ה. הפסח נשחט בשלש כותות. [בין שהצבור מרבים] בין שהצבור מועטים ויכולים כלן לשחט בבת אחת, מצוה לחלק לשלש כותות זו אחר זו: שנאמר ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל, קהל, ועדה, וישראל. הרי שלש כותות: בזיכי. כפות גדולות לקבל בהם הדם: שורה שפלה כסף כסף. דהכי שפיר טפי: ולא היו לבזיכים שולים. רחבים היו מלמעלה ותחתיהם חדים כדי שלא יוכלו לישוב על הקרקע: שמא יניחום. הכהנים לישוב על הקרקע עד שיקבל דם אחר, מחמת שהם מרבים וישכחום ויקרש הדם ולא יהיה ראוי לזרק: ו. שחט ישראל. אם ירצה, שהשחיטה פשרה בזה בכל הקרבנות: וקבל כהן. הדם בבזך, שמקבלה ואילף מצות כהנה: נתנו לחברו. שהרי כשורה הן עומדים: וחברו לחברו. הא קא משמע לן דכרב עם הדרת מלך: וקבל המלך. מיד הנותן תחלה, ואחר כך מחזיר את הריקן, אבל איפכא, מחזיר את הריקן ברישא לא, דמכי מושיט ליה האי מיד בעי לקבולי דאין מעבירין על המצוות: זריקה אחת. בבזך עצמו, ולא מתנה באצבע, שאין לך קרבן שטעון אצבע אלא חטאת לבדה דכתיב באצבעו: בנגד היסוד. ברוחות שבמזבח שהיסוד תחתיהן, וזורק לזקיפתו של מזבח והוא נופל ליסוד, ולפי שאין היסוד מקיף כל המזבח אלא את הצפון ואת המערב ואוכל בדרום אמה אחת ובמזרח אמה אחת כמו שמפרש במסכת מדות, לכך הצריך לומר נגד היסוד: ו. קראו את ההלל. כל השלש כותות: אם גמרו שנו. כשהיו מתחילים לשחט היו מתחילים לקרות, ואם רבו הפסחים ומשך זמן שחיתן עד שגמרו ועדין רבים לשחט, חוזרים וקורין שניה. ואם קראו שניה ועדין לא גמרו שחיתת הפסחים של אותו הפת, חוזרין וקורין שלישית. וכן פת שניה ושלישית: אף על פי שמעולם לא שלשו. שהכהנים היו רבים וזריזין: לא הגיעו לאהבתי. אפלו פעם ראשונה:

קצא

מסורות הש"ס

גמ' (ב) (פי' בפתח"י נדה י. ד"ה דמז) (ג) פי' לקמן ק"ג. (ד) (ג"ל בהרוא) (ד) (פי' תוך כ"מ פה. ד"ה יחיד ששני עיניה) (ה) (פי' ש"י יחד סוף סוף קמח)

הגהות הבה"ח
(א) **גמ' בל** אפסקיטו **בעפרא** ולא ק"ף: **שם** דהורא גבול דרבי: **(ג)** **רש"י ד"ה** ולא אמרן דמיט מוזין מנטרפין כ"ל וסיבת אין ממק:

גליון הש"ס
תוס' ד"ה נפתח בר. ואף על גב דאמר להתרפאות ביה"ח. שבתות טו ע"כ:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] **[רש"י]** וזה חזק קבלו כל מקום שמזכיר רש"י המורה הוא רבו על רש"י כן מובח בלשון רש"י ד"ה חזק חזק וכו' ובלשון הרשב"ס טעם ד"ה מתקבלין וכו' ומשם נלמד נמי דרבו דרכו על רש"י הוה רבני בדשוס:

הגהות
גמ' מתקבלא בחין קבל. כ"ל וכו' ע"י וכו' מסירות רש"י: **רש"י ד"ה** ולא אמרן. לישנא אחרינא לא אמרן דשרי עילוייה. כ"ל:

(תלמוד הירושלמי)

תורה אור
גמ' [א] ששך בוז על יריבים ויזעם בחריו לא ירד:

(השלם ק. ט.)

בן גם כי אלה בניא צלקות לא אידא רע כי אמה עשרי שבבך ומשנתקף תמה יתבטן:

(השלם ג. ד.)

רש"י **ג** אף מוציאם ממצודתם בחופצת רגלם לו: כי לא נחש ביעקב ולא קם בישאל פתח יאמר ליעקב ולישאלא מה פתח אף:

(נמנדר ג. כמ"ב)

ד איש אל יבזה וכן אדם ויחננה תהא אחר ולא יעשה ודבר ולא יקדש:

(נמנדר ג. ט.)

הו וקחתי קבצו ויתן בחרבונך ונגדלתך ויתן בקרבונך:

(יחזקאל כ. ט.)

ערבי פסחים

חזון מבוים. מוזגים כגון קריירי בחמימי וחמימי בקריירי דמיא לא מוזגא היא ואס היה שותה בחמהל יין אין אלו מנטרפות לו: ולא **אמרו**. (ג) מים מוזגין אין מנטרפין ליון מוזג: **ארבעה דברים**. כולן משום רוח רעה: **אלא דלא** חזי ד' **אמות**. דלא שניק רוחא [לשידל] לעצור בין דקל לכולל משום הכי

מוקף ליה: **אלא דליכא דירכא אחרינא**. שמהל שידל יכולה להלך זו דעכשו זה בל בגבולה והפסיד דרכה ואהכי מוקף ליה: **ולא אמרו**. דרות רעה שורה על המים אלא צעיר המקום לר הן שאלין וסורה עליהן. ליטנא אחרינא דשרי עלייהו אלא בשדה בלל שכימי מירא דמסרה נפשה לאזוקא: **דלא אפסקינהו בעפרא**. שלל פיזר עליהן עפר: **גמור מפאני**. נמכוון המנעלין: **וצו ברעיה**. יבשו רגליה: **אין ממצעין**. לא יעצרו בין שני אנשים: **ואין מתמצעין**. לא יעצור איש אחד בין שני כלבים בין שמי נשים בין שמי דקלים: **נפתח באל ונסיים באל**. אל מוציאם ממלרים (נמנדר ג.) כי לא נחש ביעקב וגו' עד מה פעל אל: **נפתח בלא ונסיים בלא**. לא איש אל עד לא יקימנו (ספ"י): **הורגת אחד מהן**. שמוקתן כמה שעברה צנייהן: **אגרא אזולת אוסייא בלוסייא**. זומן שדים שאלתם מתעסקות בהן: **מתקטלי בחוק קבל**. כבר הן הרוגים בנחלים: **חזק קבל**. לר"ק בלישטנ"א כמו ומתי קבל יתן [בצומותיהן] (במרכוזי) (יחזקאל י"א) **מפי המורה א'** גמ' ומקרא אשר שמע מפי רבו: **דקל יחיד**. שאין דקל אחר סמוך לו אלל נשים דקל אחר מסתלקת השידל לדקל האחר ואינה מוזיקת: **בבצר**. שהמקום לר ואין לה דרך לגטות ימין ושמאל וסורה עליו ומזיקתו: **האי**

רשב"ם

חזון. מקריירי בחמימי וחמימי בקריירי דהא לא מוזגא היא דמין במין ניניה מה לי קריירי ומה לי חמימי מ"מ מין א' הוא וסא א' הוא ואס שמה בחמהל יין מוזג אין אלו מנטרפות לו: **אמר רב פפא לא אמרו בר**. אדר' יוחנן קאי דלמרא אפילו מים ובל רב פפא לפרש לא אמרן דמנטרפין אלא קריירי בחמימי וחמימי בקריירי דההיא חשיב ר' יוחנן מוזג אבל חמימי לגו חמימי וקריירי לגו קריירי דלכולי עלמא לא מינקרי מוזג ולא מנטרפי: **ארבעה דברים בר**. משום רוח רעה ולקמן מפרש להו חדא חדא: **אלא דלא** חזי **ארבע אמות**. דלא שנק רוחא לשידל לעצור בין דקל לכולל משום הכי **מוקף** ליה: **אבל פסקתינהו**. דשכימי רכים לית ליה רשות להזיק שאין לו לגזול את הרכים: **ולא אמרו**. דסורה על המים אלא בשדה בלל שכימי מירא ומסרה נפשה לשמות: **דלא אפסקינהו בעפרא**. שלל פיזר עליהן עפר: **גמור מפאני**. נמכווה המנעליים: **וצו ברעיה**. יבשו רגליה: **לא ממצעין**. לא יעצרו בין אנשים: **ולא מתמצעין**. ולא יעצור איש אחד בין שני כלבים בין שמי נשים בין שני דקלים: **נפתח באל ונסיים באל**. אל מוציאם ממלרים וגו' כי לא נחש ביעקב וגו' עד מה פעל אל: **נפתח בלא ונסיים בלא**. לא איש אל ויכזו וגו' עד ולא יקימנה: **הורגת אחד מהן**. שמוקתן כמה שעברה צנייהן: **אגרת אזולת אוסייא בלוסייא**. זומן שדים שאלתן עוסקות בהן כשפסים: **מתקטלין בחוק קבל**. כבר הרוגים הן בנחלים כמו ומתי קבלו כך שמע רבינו מרבו ורבו מפי רבינו גרשום וז"ל: **אגרת**. היא אגרת בת מחלת שם שידל: **דקל יחיד**. שאין דקל אחר סמוך לו: **בבצלה של לבנה**. אי נמי ההולך בלילה כשהלבנה זורחת והוא הולך בלל הכתלים שדרך השדים להלך בלילה וצומן שהלבנה זורחת ממיראלין לילך במקום האור והולכין במקום האל: **טולא דחביריה**. אס יש דקל אחר סמוך לו מסתלקת השידל לדקל אחר ואינו מוזיקת: **בבצר**. שהמקום לר שאין לה דרך לגטות ימין ושמאל וסורה עליו ומזיקתו: **ובבצלה של לבנה לא אמרו** אלא במערכה. היינו בסוף המדש שהלבנה זורחת ומזרחת ואס שוכב אלל כולל ללד המערב הוי אלל במערכ: **אבל במדינא**. היינו מחלת המדש שהלבנה זורחת במערב ועושה לל במזרח כגון ששוכב אלל כותל מזל המזרח:

פרק עשירי

פסחים

ק"א

נפתח באל. פי' רשב"ם אל מוציאם ממלרים ונפתח בלא לא איש אל ויכזו ואע"ג^(א) דלמסור להתרפאות בדברי מורה להגן שרי והא דלמרי' בפ' כמה אשה (שבת דף סו.) לאימתא למירמא לישקול סכינא וכו' ולימא ויאמר משה אסורה נא וארלה וגו' משום סכנה שרי ור"ם פי' נפתח באל לימא הכי

אל אלהים ה' הציננו מכל רע ומכל מז אשר צידך כח גבורה כי אתה אל ונפתח בלא לא מטעמי אלהי ולא מעוזני שמרני כחשין בת עין טרם אקרא עענני ואל מאמר לא:

אם תחלת נדה היא חורגת. יש מפרש אס עושה להן כישוף: **ואזיל**

על מים שפוכין ואפילו שפכתו אשתו בפניו הנפנה בין דקל לכותל לא אמרן אלא דלית ליה ארבע אמות אבל אית ליה ארבע אמות לית לן בה וכו' לית ליה ארבע אמות לא אמרן אלא דליכא דירכא אחרינא אבל איכא דירכא אחרינא לית לן בה והעובר בין שני דקלים לא אמרן אלא דלא פסקינהו רשות הרבים אבל פסקינהו רשות הרבים לית לן בה השותה מים שאולין לא אמרן אלא דשיילינהו קמן אבל גדול לית לן בה ואפילו שיילינהו קמן נמי לא אמרן אלא בשדה בלא שכיחו אבל בעיר דשכיחי לית לן בה ואפילו בשדה נמי לא אמרן אלא מיא אבל חמרא ושיכרא לית לן בה והעובר על מים שפוכין לא אמרן אלא דלא אפסקינהו בעפרא ולא תף בהו רוקא אבל אפסקינהו^(ב) או תף בהו רוקא לית לן בה ולא אמרן אלא דלא עבר עלייהו שימשא ולא עבר עלייהו שיתין ניגרי^(ג) אבל עבר עלייהו שימשא ועבר עלייהו שיתין ניגרי לית לן בה ולא אמרן אלא דלא רכיב חמרא ולא סיים מסמני אבל רכיב חמרא וסיים מסמני לית לן בה וה"מ היכא דליכא למיחש לכשפים אבל היכא דאיכא למיחש לכשפים אע"ג דאיכא כל הני חיישנין^(ד) (וההוא)^(ה) גברא דרכיב חמרא וסיים מסמני וגמור מוסאניה וצו ברעיה ת"ר שלשה אין ממצעין ולא מתמצעין ואילו הן הכלב והדקל והאשה וי"א אף החזיר וי"א אף הנחש ואי ממצעין מאי תקנתיה אמר רב פפא נפתח באל ונפסיק באל א"נ נפתח בלא ונפסיק בלא הני בי תרי דמצעא להו אשה נדה אם תחלת נדתה היא חורגת א' מהן אם סוף נדתה היא מריבה עושה ביניהן מאי תקנתיה נפתח באל ונפסיק באל הני תרי נשי דיתבן בפרשת דרכים חרא בהאי גיסא דשבילא וחרא באידך גיסא ומכוונן אפייהו להודרי ודאי בכשפים עסיקן מאי תקנתיה אי איכא דירכא אחרינא ליזיל בה ואי ליכא דירכא אחרינא אי איכא איניש אחרינא בהדיה נינקמו לידייהו בהדי הדרי וניחלפו ואי ליכא איניש אחרינא נימא הכי אגרת אזולת אסיא בלוסיא מתקטלא בחוק קבל האי מוא^(ו) דרפגע באיתתא בעידנא דסלקא מטבילת מצוה אי איהו קרים ומשמש אחרא ליה לדידיה רוח זנונים אי איהי קרמה ומשמשה אחרא לה לדידה רוח זנונים מאי תקנתיה^(ז) לימא הכי^(ח) לשופך בוז על גריבים ויתעם בתוהו לא דרך א"ר יצחק מאי דכתיב ג'ס כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי זה הישן בצל דקל יחיד ובצל לבנה ובצל דקל יחיד לא אמרן אלא דלא נפל טולא דחביריה עילוייה אבל נפל טולא דחביריה עילוייה לית לן בה אלא הא דתניא הישן בצל דקל יחיד בחצר והישן בצל לבנה דמו בראשו היכי דמי אי לימא דלא נפל טולא דחביריה עילוייה אפילו בשדה נמי אלא לאו שמע מינה בחצר אף על גב דנפיל טולא דחביריה עילוייה שמע מינה ובצילה של לבנה לא אמרן אלא במערכה אבל במדינתא לית לן בה

האי

זו דעכשו בל זה בגבולה והפסידה את דרכה ואהכי מוקף ליה: **אבל פסקתינהו**. דשכימי רכים לית ליה רשות להזיק שאין לו לגזול את הרכים: **ולא אמרו**. דסורה על המים אלא בשדה בלל שכימי מירא ומסרה נפשה לשמות: **דלא אפסקינהו בעפרא**. שלל פיזר עליהן עפר: **גמור מפאני**. נמכווה המנעליים: **וצו ברעיה**. יבשו רגליה: **לא ממצעין**. לא יעצרו בין אנשים: **ולא מתמצעין**. ולא יעצור איש אחד בין שני כלבים בין שמי נשים בין שני דקלים: **נפתח באל ונסיים באל**. אל מוציאם ממלרים וגו' כי לא נחש ביעקב וגו' עד מה פעל אל: **נפתח בלא ונסיים בלא**. לא איש אל ויכזו וגו' עד ולא יקימנה: **הורגת אחד מהן**. שמוקתן כמה שעברה צנייהן: **אגרת אזולת אוסייא בלוסייא**. זומן שדים שאלתן עוסקות בהן כשפסים: **מתקטלין בחוק קבל**. כבר הרוגים הן בנחלים כמו ומתי קבלו כך שמע רבינו מרבו ורבו מפי רבינו גרשום וז"ל: **אגרת**. היא אגרת בת מחלת שם שידל: **דקל יחיד**. שאין דקל אחר סמוך לו: **בבצלה של לבנה**. אי נמי ההולך בלילה כשהלבנה זורחת והוא הולך בלל הכתלים שדרך השדים להלך בלילה וצומן שהלבנה זורחת ממיראלין לילך במקום האור והולכין במקום האל: **טולא דחביריה**. אס יש דקל אחר סמוך לו מסתלקת השידל לדקל אחר ואינו מוזיקת: **בבצר**. שהמקום לר שאין לה דרך לגטות ימין ושמאל וסורה עליו ומזיקתו: **ובבצלה של לבנה לא אמרו** אלא במערכה. היינו בסוף המדש שהלבנה זורחת ומזרחת ואס שוכב אלל כולל ללד המערב הוי אלל במערכ: **אבל במדינא**. היינו מחלת המדש שהלבנה זורחת במערב ועושה לל במזרח כגון ששוכב אלל כותל מזל המזרח:

דמפני

פניני רש"י

בפרשת דרכים. מקום שהדרכים מתפצלים (מזין סו.)

דמו בראשו. עון מוטו על ראשו מוטל שהוא היות עמו:

(יומא כז.)

דמו בראשו. נענש על עמו וחובת דמו נדרשת ממנו לשלם מיתתו ורואה לדבר ודמו נבלשטו דמנגלים...

(מדא י.)

רבינו חננאל

אמר ר' יוחנן כל המזג מצטרף ואפי' מים והמים חמימי לגו קריירי או קריירי לגו חמימי:

ארבעה דברים העשוה אותן דמו בראשו הנפנה בין דקל לכותל והעובר בין ב' דקלים והעובר על מים שפוכין ואפי' שפכתן בתו והשוהה מים שאולין ולא אמרן אלא דשיילינהו קמן דברא [אבל] שילינהו דרין] או קמן במחא או חמרא ושכרא לית לן בה. תרי דפסקינהו נדה אם תחלת נדה היא חורגת אחד מהן ואם סוף נדה היא שותה מריבה ביהים מאי תקנתיה נפתח באל ונסיים באל וי"א נפתח בלא ונסיים בלא יש מי שאומר יפתח פסוק באל ויסיים באל כגון (נמנדר כ"ג) אל מוציאם מפסעיר עד מה פעל אל (ונפתח בלא כגון לא איש אל וגו') ויש מי שאומר דלא אלא יפתח אל ה' והצילני מכל רע וטבל נזק וחלי וברוך אתה ונבונה כי אתה אל האל תפתח ואמר לא תטעני אלוהי ולא תעזבני שטני כשיקון בת עין מלא שאלותיו וכן לי בקשותיו טרם אקרא תענני ואל תאמר לא:

מאן דפגמ בהדי כי סלקא מטבילת מצוה אי איהו קרים ומשמש אחר ליה רוח זנונים אי איהי קרמה ומשמשה אחרא לירידה רוח זנונים מאי תקנתיה נימא הכי שופך בוז על גריבים וגו':

^[1] פסחים פרק עשירי פסחים פ"א נפתח באל פי' רשב"ם אל מוציאם ממלרים ונפתח בלא לא איש אל ויכזו ואע"ג(א) דלמסור להתרפאות בדברי מורה להגן שרי והא דלמרי' בפ' כמה אשה (שבת דף סו.) לאימתא למירמא לישקול סכינא וכו' ולימא ויאמר משה אסורה נא וארלה וגו' משום סכנה שרי ור"ם פי' נפתח באל לימא הכי

^[2] מוקף ליה: אלא דליכא דירכא אחרינא שמהל שידל יכולה להלך זו דעכשו זה בל בגבולה והפסיד דרכה ואהכי מוקף ליה: ולא אמרו דרות רעה שורה על המים אלא צעיר המקום לר הן שאלין וסורה עליהן

^[3] ליטנא אחרינא דשרי עלייהו אלא בשדה בלל שכימי מירא דמסרה נפשה לאזוקא: דלא אפסקינהו בעפרא שלל פיזר עליהן עפר: גמור מפאני נמכוון המנעלין: וצו ברעיה יבשו רגליה: אין ממצעין לא יעצרו בין שני אנשים: ואין מתמצעין לא יעצור איש אחד בין שני כלבים בין שמי נשים בין שמי דקלים: נפתח באל ונסיים באל אל מוציאם ממלרים (נמנדר ג.) כי לא נחש ביעקב וגו' עד מה פעל אל: נפתח בלא ונסיים בלא לא איש אל עד לא יקימנו (ספ"י): הורגת אחד מהן שמוקתן כמה שעברה צנייהן: אגרא אזולת אוסייא בלוסייא זומן שדים שאלתם מתעסקות בהן: מתקטלי בחוק קבל כבר הן הרוגים בנחלים: חזק קבל לר"ק בלישטנ"א כמו ומתי קבל יתן [בצומותיהן] (במרכוזי) (יחזקאל י"א) מפי המורה א' גמ' ומקרא אשר שמע מפי רבו: דקל יחיד שאין דקל אחר סמוך לו אלל נשים דקל אחר מסתלקת השידל לדקל האחר ואינה מוזיקת: בבצר שהמקום לר ואין לה דרך לגטות ימין ושמאל וסורה עליו ומזיקתו: האי

^[4] רשב"ם חזון מקריירי בחמימי וחמימי בקריירי דהא לא מוזגא היא דמין במין ניניה מה לי קריירי ומה לי חמימי מ"מ מין א' הוא וסא א' הוא ואס שמה בחמהל יין מוזג אין אלו מנטרפות לו: אמר רב פפא לא אמרו בר אדר' יוחנן קאי דלמרא אפילו מים ובל רב פפא לפרש לא אמרן דמנטרפין אלא קריירי בחמימי וחמימי בקריירי דההיא חשיב ר' יוחנן מוזג אבל חמימי לגו חמימי וקריירי לגו קריירי דלכולי עלמא לא מינקרי מוזג ולא מנטרפי: ארבעה דברים בר משום רוח רעה ולקמן מפרש להו חדא חדא: אלא דלא חזי ארבע אמות דלא שנק רוחא לשידל לעצור בין דקל לכולל משום הכי מוקף ליה: אבל פסקתינהו דשכימי רכים לית ליה רשות להזיק שאין לו לגזול את הרכים: ולא אמרו דסורה על המים אלא בשדה בלל שכימי מירא ומסרה נפשה לשמות: דלא אפסקינהו בעפרא שלל פיזר עליהן עפר: גמור מפאני נמכווה המנעליים: וצו ברעיה יבשו רגליה: לא ממצעין לא יעצרו בין אנשים: ולא מתמצעין ולא יעצור איש אחד בין שני כלבים בין שמי נשים בין שני דקלים: נפתח באל ונסיים באל אל מוציאם ממלרים וגו' כי לא נחש ביעקב וגו' עד מה פעל אל: נפתח בלא ונסיים בלא לא איש אל ויכזו וגו' עד ולא יקימנה: הורגת אחד מהן שמוקתן כמה שעברה צנייהן: אגרת אזולת אוסייא בלוסייא זומן שדים שאלתן עוסקות בהן כשפסים: מתקטלין בחוק קבל כבר הרוגים הן בנחלים כמו ומתי קבלו כך שמע רבינו מרבו ורבו מפי רבינו גרשום וז"ל: אגרת היא אגרת בת מחלת שם שידל: דקל יחיד שאין דקל אחר סמוך לו: בבצלה של לבנה אי נמי ההולך בלילה כשהלבנה זורחת והוא הולך בלל הכתלים שדרך השדים להלך בלילה וצומן שהלבנה זורחת ממיראלין לילך במקום האור והולכין במקום האל: טולא דחביריה אס יש דקל אחר סמוך לו מסתלקת השידל לדקל אחר ואינו מוזיקת: בבצר שהמקום לר שאין לה דרך לגטות ימין ושמאל וסורה עליו ומזיקתו: ובבצלה של לבנה לא אמרו אלא במערכה היינו בסוף המדש שהלבנה זורחת ומזרחת ואס שוכב אלל כולל ללד המערב הוי אלל במערכ: אבל במדינא היינו מחלת המדש שהלבנה זורחת במערב ועושה לל במזרח כגון ששוכב אלל כותל מזל המזרח:

קִיצְשׁוֹ"ע עִם פֶּסְקֵי מִשְׁנ"ב

י. מִי שֵׁישׁ לוֹ גֵּן אֶצֶל גֵּן גּוֹי וְהִגִּי לֹקֵט פְּרוּתָיו, וְאִם הִישָׁרְאֵל לֹא יִלְקֹט יָבֹא לְיַד הַפֶּסֶד, מִתֵּר לוֹ לְלַקֵּט. וְאִם הָמָּה דְּבָרִים שִׁיתְקַלְקְלוּ בְּתִלוּשׁ אִם לֹא יַעֲשֶׂה לְצָרְכָם גַּם מְלֹאכָה אַחֲרָת, מִתֵּר לַעֲשׂוֹת הַכֹּל, אֲפֹלוּ לְדֶרֶךְ עֲנָבִים לַעֲשׂוֹת יַיִן וְכַדוּמָה לָזֶה, וּבִלְבָד שְׁלֹא יִנִּיחַ בְּכוּנָה מְלֹאכְתּוֹ לְחַל הַמוֹעֵד.

יא. אֲסוּר לְגַלֵּחַ בְּחַל הַמוֹעֵד אֲפֹלוּ גִלַּח אֶת עֲצָמוֹ גַּם בְּעָרֵב יוֹם טוֹב, אֲלֹא מִי שִׁיָּצָא מִבֵּית הָאֲסוּרִים, וְאֲפֹלוּ יָצָא בְּעָרֵב יוֹם טוֹב אֲלֹא שְׁלֹא הָיָה לוֹ פְּנָאֵי לְגַלֵּחַ אָזִי.

(ז) ויגלח בצנעא. [וראה בשו"ע עוד מקרים, שהתירו לגלח].

יב. וְלִקְצֹץ הַצִּפְרָנִים^ח גַּם כֵּן אֲסוּר, אֲךָ אִם קָצָצָן בְּעָרֵב יוֹם טוֹב מִתֵּר לְקָצָצָן גַּם בְּחַל הַמוֹעֵד וְכֵן אִשָּׁה לְצַדֵּךְ טְבִילָה מִתֵּרָת.

(ח) — בכלי —

יג. אֲסוּר לְכַבֵּס שׁוּם דָּבָר אֲפֹלוּ לְצַדֵּךְ הַמוֹעֵד, אֲלֹא אִם לֹא הָיָה אֲפָשָׁר לוֹ בְּשׁוּם אֲפֵן לְכַבֵּס קֹדֶם יוֹם טוֹב^ט, וְכֵן מְטַפְּחוֹת שְׁמֶלְפִפִּין בָּהֶן אֶת הַתִּינוּקוֹת (חַתּוּלִים), כִּיּוֹן שֶׁמִּשְׁתַּיִּנִּים תְּדִיר וְצָרִיכִין לָהֶם הַרְבֵּה מִתֵּר לְכַבֵּס, וַיִּזְהָרוּ לְכַבֵּס בְּצִינְעָא^י.

ט) הינו בדגמאות שלעיל בסעיף י"א. (י) על דברים נוספים, שמותרים בכבוס — עי' בשו"ע, סי' תקל"ד.

יד. כָּל דָּבָר שֶׁהוּא לְצַדֵּךְ רְפוּאָה מִתֵּר לַעֲשׂוֹת, בֵּין לְאָדָם בֵּין לְבֵהֶמָּה.

חק לניסן

כ"ה אדר

קיצשו"ע עם פסקי משנ"ב

טו. חֲשֹׁבוֹנוֹת וְכִיּוּצֵי בָּזָה שָׁאֵם לֹא יִכְתְּבֻם יִשְׁפָּחֻם, מִתָּר לְכַתְּבָם מִשּׁוּם דִּהְיִי דָּבָר הָאֵבֶד, וְכֵן מֵה שֶׁהוּא לְצַרְךָ הַמוֹעֵד מִתָּר יֵא לְכַתֵּב אֲבָל שָׂאֵר דָּבָר אֲסוּר לְכַתֵּב, וְאִגְרֵת שְׁלוֹמִים שְׁפוֹתֵב אָדָם לְחִבְרוֹ, נוֹהֲגִין לְכַתֵּב בְּשָׁנוּי קֶצֶת דִּהְיִנוּ שְׁפוֹתֵבִין שׁוּרָה הָרֵאשׁוֹנָה עֲקֻמָּה יב, וְלִכְלֵל מֵה שֶׁמִּתָּר לְכַתֵּב מִתָּר גַּם כֵּן לְתַקֵּן קְלָמוֹס וּדְיוֹ.

יא ויכתב בכתב משיטא (כתב). וכן באגרת שלומים שלהלן. **יב** ויש שנהגו להחמיר ולכתב כל השורות באלכסון. והמחמיר יחמיר לעצמו.

טז. מִי שֶׁצָרְךָ לְמַעוֹת אֲפִלוּ שְׁלֹא לְצַרְךָ הַמוֹעֵד, אֲלֹא שֶׁהוּא חוֹשֵׁשׁ כֵּן לֹא יִמָּצֵא לָלוֹת לְאַחֵר הַמוֹעֵד, וְהַמְלִיחַ אֵינוֹ רוֹצֵה לְהַלּוּת לוֹ בְּלִי שֵׁטֶר, מִתָּר לוֹ לְכַתֵּב אֶת הַשֵּׁטֶר.

יז. אֵין נוֹשְׂאִין נָשִׁים בְּחַל הַמוֹעֵד מִשּׁוּם דִּיאִין מְעַרְבִין שְׁמִיחָה בְּשִׁמְחָה, אֲבָל מִתָּר לְהַחֲזִיר גְּרוּשָׁתוֹ וּמִתָּר לַעֲשׂוֹת מִשְׁתָּה לְבִרִית מִילָה וּלְפִדְיוֹן הַבֵּן, גַּם מִתָּר לַעֲשׂוֹת מִשְׁתָּה לְכַתִּיבַת תְּנָאִים יג.

יג ויש אוסר בתנאים, אבל שאר אחרונים מקלים. ולעשות הסעדה שלא בשעת התנאים, או לעשותה במרקחת וכדומה, בודאי אין להחמיר.

יח. מִתָּר לְשֹׁכֵר פּוֹעֲלִים וְאֲפִלוּ יִשְׂרָאֵלִים שִׁיעֲשׂוּ מְלֹאכְתּוֹ לְאַחֵר הַמוֹעֵד יד. **יד** וצריך להתנות במפרש כך.

יט. מִתָּר לְלָקֵת חוּץ לְתַחוּם בֵּין בְּרִגְלָיו בֵּין בְּקִרְוֹן טו בֵּין רְכוּב. **טו** ע"י בה"ל, ס"י תקל"ו, ד"ה ומותר.

כ. אֵין מַעֲלִין בְּהֶמָּה זָכָר עַל נִקְבָּה לְהַרְבִּיעֵם מִשּׁוּם דִּלֹא הָיָה דָּבָר הָאֵבֶד.

כא. אֵין מוֹשִׁיבִין תְּרִנְגָלֶת עַל בֵּיצִים לְגִדֵּל אֲפֻרוּחִים, וְאִם הוֹשִׁיבָה קֶדֶם הַמוֹעֵד וּבִרְחָה, אִם הוּא בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים לְבִרְיָחָה מִתָּר לְהַחֲזִירָה, אֲבָל לְאַחֵר שְׁלֹשָׁה יָמִים אֲסוּר לְהַחֲזִירָה אֲפִלוּ יִפְסְדוּ הַבֵּיצִים, וְלִהְיוֹשִׁיב אַחֲרֵת תַּחְתִּיהָ אֲפִלוּ תוֹךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים אֲסוּר טז.

טז ע"י במ"ב, סס"י תקל"ו, חלוקי דינים.

קצה

כ"ה אדר

יסוד ושורש העבודה

סדר הקדוש ליום-טוב

אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל עַם וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל לָשׁוֹן וְכוּ' — יִתֵּן הוֹדָאָה עֲצוּמָה
בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ בְּשִׁמְחָה עֲצוּמָה מְאֹד וּמְאֹד עַל זֶה שֶׁבָּחַר בָּנוּ עִם קְדוּשָׁה
מִכָּל עַם וְלָשׁוֹן לְחַלְקוֹ וּלְגוֹרְלוֹ לְעַבְדּוֹ.

בְּרוּ יְיָ אֱתָהּ ה', מְקַדֵּשׁ הַשָּׁבֶת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְמָנִים — יִתֵּן הוֹדָאָה עֲצוּמָה
בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ בְּפִרְטוּיֹת עַל הַשָּׁבֶת בְּפָנֶי עֲצָמוֹ וְיִשְׂרָאֵל בְּפָנֶי עֲצָמוֹ וְעַל
הַזְמָנִים בְּפָנֶי עֲצָמָם כִּנ"ל בַּתְּפִלָּה.

וּבַחֲג-הַסִּכּוּת יִבְרַךְ "לִישָׁב בַּסֵּכָה" בְּשִׁמְחָה עֲצוּמָה מְאֹד.

וּבִרְכַּת "שֶׁחֲיִינוּ" יִבְרַךְ גַּם-כֵּן בְּשִׁמְחָה וְהוֹדָאָה עֲצוּמָה בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ לְהַשִּׁיב
יְתַעֲלֶה, שֶׁהָאָרֶץ יָמִי חֲיָיו עַד זְמַן זֶה לְקַיֵּם מִצְוֹתֵי הַקְּדוּשִׁים הַשִּׁיכִים
בְּרִגְלָהּ זֶה, וְגַם עַל שֶׁהָאָרֶץ יָמִי חֲיָיו בָּנִיו עַד זְמַן זֶה, וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ: בְּנֵי הַקְּטָנִים,
אֵף שֶׁיִּבְרָכּוּ בִּרְכָּה זוֹ בְּעֲצָמָם — לֹא יִתְּנוּ הוֹדָאָה בְּמַחֲשַׁבְתָּם כְּרְאוּ לֹא יִתְּבַרְךְ
שְׁמוֹ — אֶתֵּן אֲנִי בְּשִׁבְלִים הוֹדָאָה עֲצוּמָה. וְכִשְׁחַל יוֹם-טוֹב בְּמוֹצָאֵי-שָׁבֶת,
רְאוּי לְהִתְנַהֵּג שִׁיאֲמַר לְאַחַר שִׁיקְרָב שְׁנֵי נְרוֹת בְּיָחֵד, כִּדִּי שִׁיבְרַךְ בִּרְכַּת "מְאוּרֵי
הָאֵשׁ" עַל הָאֲבוֹקָה כְּדִינוּ.

ליקוט מספרים הקדושים

צריך האדם לזוהר מגאווה ומהענוה שיש בו חימוץ
 ובוה יובן מצוה שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם. כי ימי האדם שבעה ימי הבנין והם שבעים שנה של האדם, ובכולם צריך בדיקה, שאר לא ימצא בבתיכם ר"ל בשני בתים של יצה"ר ויצה"ר לא ימצא שאר, וכמ"ש דוד לבי חלל בקרבי (תהלים קט), והיינו שיבחון ויבדוק א"ע ע"ד האמור לעיל, ובוה תבין גם כן מצוה ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם, להתחיל מימי הבחירות עד שלא יזקין היצה"ר באדם, ואז נקל להעבירו וזהו ביעור שאר וחמץ. ור"ל כי שורש כל העבירות הוא מחמת הגאווה, וכמ"ש האלשיך בפ' כי תצא בפסוק וגלחה את ראשה (דברים כא יב) יעו"ש, וזהו נקרא 'שאר' שעולה למעלה, ויש עוד בחינה דקה וגרוע מזה, שהוא הענוה שהוא קשה יותר מהגאווה וזהו נק' חמץ כי אין בין חמץ למצה אלא משהו, כי אותיות חמץ ומצה שוין רק משהו שבין ח' לה'.

והנה יש ב' מיני ענוה ואין ביניהם אלא משהו, ור"ל כמ"ש הרי"ף לשארית נחלתו, כי מאן דמעביר במילי' מחמת שנבוה בעיני עצמו, וזה נק' מצה שנחשב לאין, אז מוחלין לו גם כן, משא"כ כששותק מחמת חשיבתו כדי שיהיה עניו גם כן זה נק' חמץ ולא מוחלין, א"כ אין ביניהם אלא משהו, כי זה מחשיב עצמו למשהו, משא"כ זה שמחשיב א"ע לגדול וחשוב ונק' חמץ, וצריך האדם לזוהר משניהם מגאווה וענוה שיש בו חימוץ כאמור וז"ש ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל גבולך והבן.

(תולדות יעקב יוסף)

כל השנה מוטרד כלל ישראל בהכנות

שמעתי מהרב הק' ר' אלעזר שליט"א בן הרב הקדוש רבי אלימלך זצ"ל, שהי' מדייק בגמרא מגילה (יג:) במסיר' של המן הרשע ואת דתי המלך אינם עושים דמפקי לכולה שתא בשה"י פה"י. פירש רש"י, שבת היום פסח היום ואנו אסורים במלאכה. וקשה מפני שבת ופסח אמר דמפקי כולה שתא. אולם האמת שהי' קשה בעיני הרשע וכקוץ בעיניו ההכנות שישראל עושים קודם כל מצוה, וממש כל השנה כל עבודתם וטרחתם רק לקיים המצות, למשל על פסח כמה וכמה עבודות ויגיעות וטרחות הוא עושה תיכף משעת קצירת חטים מיגע א"ע ולשמור אותו כל השנה, ובפרט קודם החג על כל דבר ודבר בפרט. ועל שבת קודש כמעט כל השבוע כל יגיעתו להכין על שבת, וכל המוסיף מוסיפין לו. וכ"כ על כל מצוה ומצוה על אתרוג על סוכה, וכמעט כל השנה הוא מוטרד לקיים המצות ודו"ק. ובזה על נכון דמפקי כולה שתא בשבת ופסח.

(דבש השדה - שנת תרס"ט)

קבלת קדושת החג תלוי בהכנה

וע"י הכנת הימים בהכשר הכלים והעצמיות כמעשה ודיבור ומחשבה עי"ז נוכל לקבל קדושת הימים ימי פסח, לפי ערך כל אחד ואחד לשלימות העבודה הזאת בחודש הזה, ולקדושת הסדר שהוא סדר כל השנה.

(בית אהרן)

הכנה למצוה כמו המצוה עצמה

כי לא זו בלבד דחוב לפני השי"ת עשיית המצוה גופא, רק אף הכנתה של המצוה והסיכובים שהאדם מחשב איזה עילה וסיבה, ומצא שיגולגל מזה לבוא לידי עשיית המצוה, זהו ג"כ חשוב בעיניו ית' כעושה מצוה.

(אוהב ישראל)

הכנה דרבה להיות בעצמו מקום קדוש להכנים בו המצה

מצות תאכל במקום קדוש כו'. התורה מורה לנו דרך הישרה להכין את עצמו, מרם יבא יום החג הקדוש לקיים מצות אכילת מצה, יכין א"ע בתשובה שלימה על כל מעשיו הראשונים להתקדש ולהטהר, כדי שיהי' כלי מוכשר ויהי' בקרבו

קדוש להכנים המאכל של מצוה במקום קדוש, ואז יזכה בשנה הבע"ל בחצר אוהל מועד יאכלוה בביאת הגואל ב"ב. וזה ענין תוספת שבת דכתי' (שמות טו ה) והכינו את אשר יביאו, שיהי' כלי מוכשר לקבל קדושת שבת קודש הבא. וז"ש בפ' (שם יב כא) משכו וקחו לכם כו' ודרשו רז"ל (תרגום יונתן בן עוזיאל) משכו ידיכם מע"ג, ר"ל כל התאוות ומעשים זרים שעשה עד כה. וכן הוא בכל המצות צריך להיות (תהלים לד טו) סור מרע ואח"כ ועשה טוב, תחלה יסור מהרע קודם שיעשה המצוה. וזהו וקחו לכם, שיהי' לכם ברשותם, כי האדם בעודנו משוקע ומלוכלך בחטא אזי כל המצות המה הולכים לסט"א ח"ו, כמ"ש במ"א (שם קיט קלד) פדני מעושק אדם כו' כי נגזל ממנו כל השפעות ח"ו. וזה (אבות פ"ב מ"ז) קנה לעצמו קנה לו ד"ת לעצמו דייקא, כי האדם קונה את עצמו שיהיו כל המעש"ט שלו ולא ישלטו בהם זרים, ואז עי"ז ירדו כל ההשפעות רק לבנ"י, וז"ש (תהלים כג ה) תערוך לפני שלחן, נגד צוררי כו'.

ולזה הזמן גורם בימי הרצון בחודש ניסן, להתפלל ג"כ על הפרנסה, כמ"ש במ"א (ברכות לה:) מה שאמר רבא לתלמידיו, לא תתחזון קמאי לא ביומי ניסן ולא ביומי תשרי כי היכי דלא לטרדן במוזניכי כולא שתא. דלכא' תמוה, כי תלמידיו של רבא לא היו מעובדי אדמה להיות להם טרדות בחדשים הללו בעסקים הללו. אך הרמז כי ביומי ניסן ותשרי עת לעשות לבקש ג"כ על הפרנסה שלא יהיה להם טרדות כל השנה, כי באמת היא בושח גדולה שיהי' להאדם טרדות בזה, ועל פת לחם יפשע גבר לבטל מתורה ועבודה.

(תפארת שלמה)

מצוות הפסח צריכין הכנה

ונחזור לענינינו שעיקר היא ההכנה קודם פסח על המצוות הנוהגים בחג הקדוש. וזה הפי' (הגדה) יכול מראש חודש תלמוד לומר ביום ההוא. פי' שההכנה יכול להיות מראש חודש תלמוד לומר ביום ההוא, שילמוד את עצמו שיהי' יכול לומר ביום ההוא לספר יציאת מצרים וכל המצות הנוהגים בלילה זאת צריך הכנה על זה מר"ח כנ"ל.

(תפארת שלמה)

צריך לשוב בתשובה לפני פסח

חותני חק' מריון צוק"ל היה רגיל לספר בשבת הגדול, שרב אחד היה רגיל לדרוש בשבת הגדול הלכות תשובה, ובשבת תשובה הלכות תשמישי כלי חרס, והיה דורש טוב לעמו, כי בשבת תשובה צריך להיות לב נשבר ונדכה כשבירת כלי חרס, שידע שהוא חרס מחרסי מאדמה, ופסח שהוא מוחין דגדלות צריך לשוב בתשובה שלימה שיהיה פה סח לה'.

(צמח צדיק)

ע"י לימוד הלכות פסח ניצל מהשאלות

שמעתי בילדותי בשם הרב הצדיק הקדוש ה"ר יעקב יוסף זצלה"ה מעיר אוסטראה שאמר ג"כ כי השאלת מחשב חמין אשר מזדמנים בפסח הם תלויים בהמורה הוראה שבעיר, וכאשר המורה הוראה לומד הלכות פסח קודם לפסח לשם שמים וחושב ומאמין בעת למודו כי בכח הלימוד שלו יגזור השי"ת לבני עירו שלא יסובבו להם שום שאלות מחמין ח"ו כל ימי הפסח, אזי בוודאי יצמח מזה תועלת ושמירה לבני עירו שלא יסובבו ח"ו להם שום שאלות מתערובות חמין בפסח.

(מעדני שמואל)

בהזמנה תליא מילתא לקדש בנו

בנוהג שבעולם כשמכניסים אורח הגון, צריכין להכין א"ע במטה כסא שלחן ומדור לפי כבוד, כמו כן אנחנו אלה פה היום בהזמנה תליא מילתא, וחל עלינו לקדש לב ורוח נון לקבל טהרת הקודש ליום מועד, כי יערה עלינו ממרום רוח נדיבה לאור בנועם אור החיים וכו', ועכ"פ הכנה צריך, כי מי שאינו מייגע את עצמו בעשיית המצוה, אינו יכול להרגיש שום טעם מצוה וכו'.

(מנחם ציון)

קדושת החג יחול עלינו כפי ההכנה והטהרה

בגמרא (פסחים ב.) אור לארבעה עשר בודקין את החמין. כבר פירשתי שהחמין הוא היצר הרע כמו שפירש הרמב"ם שחמין הוא מלשון גזילה מלשון אשרו חמוין (ישעיה

א, יז) ולכך חמין מרמוז על היצה"ר שמי שהולך בעצת היצה"ר הוא נגזל משרשו. ולכך צריך לבער החמין בערב פסח, ולעשות הכנה שיוכל להשרות עליו הקדושה הגדולה שמתגלה בליל פסח, שפסח הוא מלשון פיסוח ודלוג, כי בכל מועד הקדושה אינה באה לאדם בפעם אחת, רק צריך להמשיך עליו הקדושה בתפלות ערבית ושחרית ומנחה, אבל בפסח בא הקדושה לאדם בפעם אחת כלשון פסח עכ"ל.

ולכן צריך הכנה, כי אף על פי שבא אור הבהיר, אף על פי כן צריך כל אדם לטהר עצמו כדי שיוכל לקבל אור הבהיר, למשל, שהחמה אף על פי שהיא זורחת ביותר אף על פי כן צריכין החלונות להיות פתוחים, שאם יהיו סתומים לא תוכל החמה לזרוח להבית, ובכל מועד צריך להמשיך עליו הקדושה בתפילות כמאמר הכתוב (ויקרא כג ד) אשר תקראו אותם (במועד) מקראי קדש שצריך לקרות הקדושה.

אבל פסח היה צריך אור הבהיר לבא בפעם אחת, כי בחיפזון יצאת ממצרים (דברים טו, ג) חפזון אתיות ח"פ ז"ן, כלומר כי בכל מועד בא הקדושה מהקב"ה כדרך זכר ונקיבה הוא חתן וכלה, כל מה שהכלה מקשטת עצמה הם הכנסת ישראל, כך החתן זה הקב"ה מקרב את עצמו יותר אליה, אבל בפסח מחמת שישראל היו צריכים לצאת ממצרים, כי אילו היו שם עוד רגע אחת לא היו יכולים לצאת משם, ולזה היה צריך להיות הגאולה בחפזון, רצ"ל ח"פ ז"ן, שמחפה מידי זכר לנקיבה רק האור הבהיר באה פסוח ודלוג, אבל בוודאי אף על פי כן צריך כל אדם לעשות לו הכנה כמשל זריחת השמש אל החלונות כנ"ל.

(עבודת ישראל)

גדול המשתוקק אל המועדות

וכן יש ללמוד מדברי המשנה (אבות פ"ג מ"א) המבזה המועדות, אפילו יש בידו תורה ומעשים טובים, אין לו חלק לעולם הבא. וממשמע שהמבזה אין לו חלק,

אף אנו נאמר, כי המשתוקק כל הימים אל המועדות, אפילו אין בידו תורה ומעשים טובים, יש לו חלק לעולם הבא.

(שפת אמת)

הכנה לפסח ע"י ליבון עצמו

בר"ח ניסן ר"ה למלכים שהיא בחי' מלכות, וזה החדש הזה לכ"ם אותיות מל"ך שבחדש ניסן נתחדש מדת מלכותו ית' בעולם, וצריך האדם לחדש רוחו בקרבו ויקבל עליו עול מלכות שמים מחדש.

וכמו שמחדשים כל הכלים בליבון והגעלה, שכלים שתשמישן באש מלבנים אותם באש, ושתשמישן בצונן מטבילים במים, כמו"כ האדם שהי' דרכו בכל ימי השנה להבעיר עצמו באשיות יצרו ר"ל, צריך לשוב בתשובה קודם פסח, וילבן עצמו באש, היינו שידבר דיבורי תורה ותפלה באשיות והתלהבות, בבחי' ודברות קדשך בלהבות אש, ששבעת שמדבר דברי קודש, יתלהב לבו בקרבו כיקוד אש לדביקות הש"י, ובזה ילבן ויזכך עצמו מכל האשיות זרות מצד היצה"ר.

וכלים שתשמישן בצונן הוא האדם שהי' דרכו בכל ימי השנה לשמש בצונן שהוא בחי' קרירות מעבודת השי"ת, צריך קודם פסח טבילה במים היא הטהרה במי מקוה, וכמו שמגררין הכתלים שלא ימצא שום משהו חמין, כמו"כ צריך האדם לגרר ולשבר היטב גופו וחומרו ולזכך אותו מכל התאוות גשמיות והחומריות.

(מגן אברהם - טריסק)

לטהר קודם שיספרו שבחי ה'

ע"י תפלה בכוונה יכול האדם לעלות מדרגא לדרגא ומעולם לעולם לעבור דרך כל העולמות, להתדבק בעצמותו ית' כביכול. וכשם שההולך לפני מבו"ד לבקש ממנו איזה בקשה או לדבר לפניו שבחים, בוודאי הוא מכין עצמו מקודם, ומלביש עצמו בבגדים נקיים, שלא יהי' עליהם שום כתם ולכלוך, וק"ו ב"ב של ק"ו לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שבחג הפסח כ"י עומדים לפניו להודות לו בסיפורי יצי"מ, ובהלל הגדול על הניסים ונפלאות שעשה לנו.

ע"כ צריך כאו"א מישראל להכין עצמו קודם חג הפסח שיזכך ויטהר עצמו מכל כתמי העונות ומכל התאוות ומדות רעות שהם בחי' השאור וחמץ, בכדי שיוכל לעמוד לפניו ית' לדבר דיבורי תורה ותפלה ושירות ותשבחות והלל והודיות לפניו ית', וצדקה היא המעות חטים שנותנים קודם חג הפסח לעניים.
(מגן אברהם - טריסק)

יש לזהר שלא להכניס ריב ורוגז בהכנות החג

בהיות כי כל עניני טורח של חג המצות הקדוש הוא באהבה ובשמחה, ולכן צריכין ישראל לשמור עצמן מלב רוגז, ומכל שכן שלא יהיה ריב ומצה ומחלוקת ביניהם. וכל מה שיקנה לצורך ביתו יאמר בפיו שאני קונה זאת לצורך החג הקדוש הזה, ומכל שכן שצריך האדם להזהר שלא יהיה במעותיו מה שיקנה לצורך החג הקדוש שום גזל או פרוטה משאר איסורים, כי אם לאו נותן כח להסמא אחרא שיהיה להם חלק בקדושה, וקיימא לן דחמץ אוסר במשחו.
(קב הישר)

לימוד הלכות פסח בחודש ניסן

סיפר לי רב גדול א' מחסדי גאליציע, שמע פ"א הפלגה גדולה ממרן הגה"ק איש אלקים בעל שם משמאל זצ"ל על אביו בנו הקדוש [ה"אבני נזר"] זצ"ל כשאירע לו להיות אצלו זצ"ל קודם הפסח, וזרזו מאד להתמיד בימים אלו בלמוד הלכה של פסח, ואז נזרקה מפ"ק ואמר בזה"ל: הנה אבי ז"ל כשהגיע ימי ניסן הקדושים הי' טרוד מאד והי' מסבב והולך בעולמות עליונים [בלשונו הטהור: און ער איז ארום געקראכען אין די עולמות עליונים] ובכ"ז לא עבר יום שלא הי' עוסק בעיון בהלכות הפסח, עכלה"ט.

(אביר הרועים" ח"ב, עמ' ל')

ס'גייט אזוינע ליכטיגע טעג

ס'גייט אזוינע ליכטיגע טעג צריך להתפלל אל ה' שיהא במעט אמת, כי אח"כ הלא מתבלבלים, אבל מקודם הרי אפשר להתפלל שיהא במעט אמת.
(בית אברהם - סלאנים)

מה יפו פעמיך בנעלים

הנה לפני הגיע ימי החג הקדושים, עושה כל אדם הכנות כדי לקבל את היום טוב בקדושה כראוי, ולקיים כל המצוות התלויות ביו"ט בשלימות, אבל במוצאי החג כשרואה ומביט ומתבונן על ימי החג שעברו עליו, שהיה יכול לקיים המצוות דאורייתא ודרבנן ומנהגי ישראל ביותר שלימות, אזי נשבר לבו בקרבו ומתאנח על שלא ערך את החג כראוי, שבירת הלב זו עולה לרצון ולנחת רוח יתברך. וע"ז נאמר. מה יפו פעמיך בנעלים - פעמיך מל' ותפעם רוחו, וזאת כוונת הכתוב מה יפים הם פעימות הלב ושברון הלב של איש ישראל, בנעלים - בעת נעילת החג. שאז נפעם לבו בקרבו שלא ערך את החג כראוי.

(מהרי"ד מבעלזא)

לימוד עניני הפסח

סיפר [מרן אדמו"ר מהרא"א מקארלין זיע"א הי"ד] מהחסידים הקודמים שלא הטריד אותם כלום, והזכיר את החסיד ר' נח שרה'לים מטוראוו, שהי' עני מדוכא, פעם אחת לפני חג הפסח פגש אותו החסיד ר' יאשע ניידיטש (נאמן בית רבינו הר"י זי"ע) ושאל אותו: "ווי האלט איר מיט דעם פסח", וכונתו היתה על צרכי החג, וענה לו ר' נח, שבמגן אברהם הלכות פסח הוא לומד בסימן זה, בשל"ה הקדוש בסימן זה, ובגבורות ה' (מהר"ל) הוא עומד בפרק זה, ולא עלה על דעתו כלל שמדברים בענין צרכי החג הגשמיים.

("מטה אהרן", תזריע תש"ס, עמ' ג')